

Таким чином, протягом останніх десятиліть на Сумщині сформувався великий колектив літературознавців, істориків, мовознавців, які виявляють підвищений інтерес до роботи в галузі Словознавства - матеріали про "Слово" з'являються в засобах масової інформації; проводяться конференції, що сприяють вирішенню багатьох проблемних питань історії давньоруського періоду і, зокрема, вивченню "Слово о полку Ігоревім" та обміну досвідом і творчими доробками між фахівцями тощо.

¹Охрименко П.П. Результати и перспективи изучения "Слова о полку Игореве" (по материалам появившимся в связи с его 800-летием) // Результаты и перспективы исследования "Слова о полку Игореве" (по материалам появившимся в связи с его 800-летием): Тез. докл. и сообщ. первой науч. конф. участников семинария по изучению "Слова" / Сост. Охрименко П.П. - Сумы, 1988. - С.3-5; Звагельський В.Б. Огляд нових видань щодо дослідження "Слова о полку Ігоревім" // Сумська старовина. - №XVI-XVII. - 2005. - С.23-30; Колосова В. До 800-річчя "Слова о полку Ігоревім" // Радянське літературознавство. - 1983. - №11. - С.27-35; Мишин О.В. Про деякі підсумки дослідження "Слова о полку Ігоревім" на Україні в його ювілейні роки // Результаты и перспективы исследования "Слова о полку Игореве" (по материалам появившимся в связи с его 800-летием): Тез. докл. и сообщ. первой науч. конф. участников семинария по изучению "Слова" / Сост. Охрименко П.П. - Сумы, 1988. - С.9-10 та інші.

²Голубченко В.Ю. Охріменко Павло Павлович // Сумщина в іменах: Енциклопедичний довідник. - Суми, 2003. - С.350.

³"Слово о полку Ігоревім": Бібліографічний покажчик (1975-2000 рр.). Матеріали, опубліковані на Сумщині" / Укладачі В.Б.Звагельський, Т.А.Зюзько, Р.І.Терещенко. - Суми: Сумський державний університет, 2000. - 44 с.

З ІСТОРІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ГЕТЬМАНЩИНИ (друга половина XVII - початок XVIII ст.)

Некрасов С., студент групи Юм-71

Роботу виконано в рамках держбюджетної теми №108.01.03.06-08 - "Історичні етапи заселення і формування державних структур на території Північно-Східної України (з давніх часів до кінця 18 ст.)".

У XVII ст. на землях Північно-Східної України виникають митниці. Наприклад, у 60-х роках XVII ст. виникла харківська митниця, контроль над якою вже у 80-ті роки перейшов до рук харківського козацтва. Козаки за використання митних зборів кожного року сплачували певну суму коштів московському уряду. Це посилювало контроль козацької старшини над жителями міста та тими, хто сюди приїздив .

Напередодні Визвольної війни митні збори склалися з евекти - податку з товарів, що вивозилися з держави та індукти - податку з товарів, що ввозилися.

Наповнення державного бюджету Української козацької держави здійснювалося з чотирьох основних джерел: з земельного фонду, прибутків від промислів, торгівлі, податків та митних зборів.

Митна політика Гетьманщини формувалася в умовах становлення козацької держави під впливом зовнішньо- та внутрішньополітичних факторів, що змінювалися у ході Визвольної війни .

Універсалом гетьмана Б.Хмельницького встановлювалися правила для зборщиків митних зборів. Завідував цим збором військовий екзактор, який часто був і відкупщиком (орендарем) цього збору.

Те, що за умовами договору 1654 р. гетьманському уряду вдалося зберегти керування фінансами, було великим політичним успіхом. Хоча на папері було закріплене право московського уряду отримувати збори з Лівобережжя до царської скарбниці: *“А быти бы урядником в городеях войтам, бурмистром, райцам, лавником, и доходы всякие денежныи и хлебныи собирать на царское величество и отдавать в его государеву казну тем людям, которых государь пришлет за теми сборщиками смотреть, чтоб делали правду”* . Але до I Малоросійської колегії (до 1721 р.) Гетьманщина навіть не звітувала перед царем про свої прибутки. Про це говорить зокрема у маніфесті Петра I від 16 грудня 1708 р.: *“... ниже пенезя в казну свою со всего малороссийского народа никогда не брали...”*⁴ .

На початку XVIII ст. у Лівобережній Україні вже склалася самобутня митна система. Індукта та евекта збиралися здебільшого на внутрішніх торгах та ярмарках країни. Митниці називалися карвасаріями. Головна карвасарія знаходилася у м.Ніжин.

Оренда права на отримання митних зборів тягнула за собою багато негативних наслідків. Орендарі часто приховували кошти, не сплачували державі відкупні гроші тощо. У грудні 1748 р. був виданий сенатський указ, за яким Генеральна Військова Канцелярія повинна була призначити

“для экзакции индуктовой из знатных природных й оседлых, искусных к тому малороссиян”. Ці екзактори повинні були збирати індукту та віддавати її до Військового скарбу⁵.

Таким чином, митна справа на Гетьманщині протягом другої половини XVII - початку XVIII ст. набула самобутніх форм, притаманних саме цій території, і стала своєрідним елементом української автономії. Вона продовжувала розвиватися до остаточного скасування автономії Гетьманщини російським урядом.

¹ Антонов А.Л., Маслійчук В.Л., Парамонов А.Ф. История Харьковского городского самоуправления 1654-1917 гг. – Х., 2004. - С.36-37.

² Лицьева Е.В. Таможенное дело Гетманщины во второй половине XVII в. // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. - №6. - 2003. - С.229-237.

³ Акты Юго-Западной России. - Т.10. - СПб., 1878. - С.449.

⁴ Горобець В.М. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра I. - К., 1990. - С.243.

⁵ Лицьева О.В. Митна політика Гетьманщини в першій половині XVIII ст. // Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. - №6. - 2003. - С.237-243.

Федченко Л.А., асистент

ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДОЗНАВЕЦЬ МИКОЛА СУМЦОВ

Бершов І., студент групи Юм-73

В історії української фольклористики та етнографії Миколі Федоровичу Сумцову (1854–1922) належить визначне місце дослідника-енциклопедиста. Високо поцінував харківського професора Іван Франко: “Невтомимий проф. Сумцов, котрому при деяких хибах його наукового методу все-таки треба признати велику заслугу як одному з немногих тепер російських учених, що систематично обробляють південно-російську літературу і фольклористику, що южноруські матеріали ставлять усе вихідною точкою і головною основою своїх праць...”